

Силабус
освітнього компоненту
Логопедичний масаж та гімнастика
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія»
Спеціальність А6 Спеціальна освіта
Спеціалізація А6.01 Логопедія
Галузь знань А
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач	Лопатіна Ганна Олександрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/lopatina-ganna-oleksandrivna/
Контактний тел.	+380952213594 (Viber, Telegram, Instagram)
Е-mail викладача:	lopatina.hanna29@gmail.com
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по суботу включно

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	звітність
4\120	20	20	80	екзамен

для заочної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	звітність
4\120	8	12	100	екзамен

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська, англійська

Ключові слова: логопедичний масаж, логопедична гімнастика, технології, особи з особливими потребами

Мета та предмет курсу:

Метою викладання освітнього компоненту є ознайомлення здобувачів вищої освіти з сучасною логопедичною технологією формування вимовної сторони мовлення – логопедичним масажем.

Предметом освітнього компоненту є комплексний підхід до вивчення та практичного застосування логопедичного масажу та гімнастики як ефективних методів логопедичної корекції.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання (відповідно до обраної спеціалізації).

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

РН4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

РНУ19. Застосовувати у професійній діяльності медико-біологічні знання, клінічні підходи до визначення обмежень функціонування та освітніх труднощів осіб з особливими освітніми потребами задля забезпечення ефективного корекційного впливу.

РНУ22. Розробляти та впроваджувати інклюзивні освітні програми, що сприяють здоров'ю та благополуччю осіб з особливими освітніми потребами, у відповідності до глобальних цілей сталого розвитку.

Зміст освітнього компоненту:

✦ Змістовий модуль 1. Логопедичний масаж

Тема 1. Метод логопедичного масажу в корекції мовленнєвих порушень

Фізіологічна дія логопедичного масажу. Логопедичний масаж як засіб профілактики мовленнєвих порушень. Види логопедичного масажу, які використовуються в логопедичній практиці: класичний масаж, сегментарно-рефлекторний масаж, масаж біологічно активних точок (БАТ), інструментальний масаж.

Тема 2. Показання та протипоказання до застосування логопедичного масажу

Показання до застосування масажу в логопедичній практиці. Протипоказання до проведення масажу. Місце масажу в комплексній системі корекційно-педагогічного впливу. Основні цілі логопедичного масажу. Завдання логопедичного масажу. Навчання логопедичного масажу.

Змістовий модуль 2. Поняття мовленнєвого апарату

Тема 3. Відділи мовленнєвого апарату

Поняття мовленнєвого апарату. Дихальний відділ. Фонаторний відділ: гортань, глотка. Артикуляційний відділ.

Тема 4. Основні м'язи, що забезпечують мовлення

Анатомо-фізіологічні особливості будови м'язів, що забезпечують мовлення. М'язи голови та обличчя. Жувальні м'язи. Мімічні м'язи. Порожнина рота. Язик. М'язи язика. Внутрішні м'язи язика. Зовнішні м'язи язика. Шия. Черепно-мозкові нерви, які беруть участь в мовленнєвому моторному акті.

Змістовий модуль 3. Діагностика та складання програм логопедичного масажу

Тема 5. Попередня діагностика

Огляд. Пальпація. Обстеження жувально-артикуляторних м'язів. Обстеження м'язів м'якого піднебіння. Обстеження м'язів губ. Обстеження м'язів щік. Обстеження м'язів м'якого піднебіння. Стан рухової функції м'язів артикуляційного апарату.

Тема 6. Програми логопедичного масажу при корекції мовленнєвих порушень

Основні принципи складання програм логопедичного масажу при корекції мовленнєвих порушень. Програма логопедичного масажу при підвищеному м'язовому тонусі. Програма логопедичного масажу при зниженому м'язовому тонусі.

Змістовий модуль 4. Методичні рекомендації до проведення логопедичного масажу

Тема 7. Методичні вказівки до проведення логопедичного масажу

Загальні рекомендації до проведення масажу. Мовленнєвий режим під час процедури логопедичного масажу. Підготовка до логопедичного масажу. Положення тіла при масажі. Час проведення масажу в структурі логопедичних занять. Дозування і тривалість масажу.

Тема 8. Основні прийоми логопедичного масажу та гімнастика

Класифікація масажних прийомів: погладжування (поверхнєве; глибоке; обхвачувальне; граблеобразне), розтирання, розминання, вібрація та поколювання, щільне натискання.

Змістовий модуль 5. Методика проведення розслаблюючого логопедичного масажу

Тема 9. Методика проведення розслаблюючого масажу

Методичні вказівки до проведення розслаблюючого масажу. Техніка масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї і плечового пояса, лицьової мускулатури, жувальних і мимічних м'язів, м'язів губ, язика.

Тема 10. Опанування техніки розслаблюючого масажу

Масаж плечового поясу та шиї. Масаж лицьової мускулатури. Масаж артикуляційної мускулатури. Масаж м'язів язика. Масаж в області гортані.

 Змістовий модуль 6. Методика проведення активізуючого логопедичного масажу

Тема 11. Методика проведення активізуючого масажу

Методичні вказівки до проведення активізуючого масажу. Техніка масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї і плечового пояса.

Тема 12. Опанування техніки активізуючого масажу

Масаж плечового поясу та шиї. Масаж лицьової мускулатури. Масаж артикуляційної мускулатури. Інтраоральний масаж артикуляційної мускулатури. Масаж м'язів язика. Масаж вуздечки язика. Масаж м'якого піднебіння. Масаж ясен та твердого піднебіння. Критичні помилки під час здійснення логопедичного масажу.

 Змістовий модуль 7. Специфіка логопедичного масажу при різних мовленнєвих порушеннях

Тема 13. Опанування техніки логопедичного масажу при різних формах дизартрії

Масаж при спастичній формі дизартрії. Масаж при паретичній формі дизартрії. Логопедичний масаж при гіперкінетичній формі дизартрії. Логопедичний масаж при стертій формі дизартрії.

Тема 14. Специфіка логопедичного масажу при ринолалії та заїканні

Специфіка логопедичного масажу при ринолалії. Масаж верхньої губи після хейлопластики. Масаж піднебіння після уранопластики. Опанування техніки логопедичного масажу при заїканні.

 Змістовий модуль 8. Логопедична гімнастика

Тема 15. Основні положення логопедичної гімнастики

Основні положення логопедичної гімнастики. Вправи для м'язів плечового пояса. Вправи для м'язів шиї.

Тема 16. Вправи логопедичної гімнастики

Вправи для тренування жувально-артикуляторних м'язів і рухливості нижньої щелепи. Вправи для тренування рухливості м'язів губ і щік. Вправи для розвитку миміко-артикуляторних м'язів. Вправи для тренування рухливості м'язів язика. Вправи для тренування рухливості м'язів м'якого піднебіння.

Методи навчання:

У курсі «Логопедичний масаж та гімнастика» ми використовуємо дистанційний формат навчання. Це означає, що ви можете очікувати цікаві онлайн-заняття на платформі Moodle та Zoom. Знай, що Google додатки та Canva тут теж в грі, тому підготуйтеся до колаборативної роботи.

Що стосується методів навчання, то тут все дуже цікаво!

✦ Лекції будуть не просто «читання тексту», а впорядковане представлення матеріалу з використанням мультимедійних технологій.

✦ Очікуй на техніки активного слухання, інтелектуальні розминки, і навіть case-study.

✦ А ще буде багато практики! Вивчимо спеціальне обладнання, в мене його багато, будемо тренуватися, працювати в парах і групах.

✦ Мозкові штурми, рольові гри та дискусії теж в програмі, тому буде пізнавально і весело.

✦ Не забувайте, що можете показати свою креативність через індивідуальні навчальні проекти.

Так що готуйтеся ділитися своїми ідеями та отримувати конструктивний фідбек. Це супермісце для того, щоб розвиватися та набиратися практичних навичок!

З нетерпінням чекаю на наші заняття!

Політика освітнього компоненту (особливості проведення навчальних занять):

Цей курс відзначається декількома унікальними особливостями, які спрямовані на те, щоб максимально ефективно ознайомити вас із технологіями логопедичного масажу.

✦ **Безпека:**

• у разі ракетних ударів або інших надзвичайних ситуацій, первинним є ваша безпека. Якщо під час заняття оголошують повітряну тривогу, заняття буде негайно припинено, і ми домовляємось із вами про його перенесення на інший час або про асинхронну роботу.

• намагайтеся дотримуватися всіх інструкцій з безпеки, і як тільки можливо, повідомте про ваш стан та можливість продовжити навчання.

✦ **Типи занять:**

• лекції з мультимедійним супроводом: для того, щоб ви мали не лише теоретичні знання, а й зрозуміли, як все це виглядає на практиці.

• практичні заняття: ви отримаєте можливість відточувати навички на справжніх пацієнтах або моделях.

✦ **Дистанційне навчання:**

• використовуються платформи Moodle та Zoom.

✦ **Zoom-заняття:**

• для підвищення ефективності навчання та взаємодії між усіма учасниками, увімкнення відео є обов'язковим. Це допомагає мені як викладачу краще зрозуміти, чи зрозумілі для вас матеріал та методика, а також допомагає зробити процес навчання більш особистісним. Якщо є вагомі причини, через які ви не можете увімкнути відео, будь ласка, заздалегідь повідомте мене про це.

✦ Інтерактивні методи:

- робота в групах та парах.
- Case-study, мозкові штурми, рольові гри.

✦ Домашнє завдання:

• будьте готові до регулярного домашнього завдання. Воно буде не лише теоретичним, а й практичним.

✦ Оцінювання:

• ваша успішність буде оцінюватися на основі виконаних завдань, активності на заняттях та презентації фінального проєкту.

✦ Політика використання штучного інтелекту в навчальній дисципліні:

- дозволено використовувати інструменти штучного інтелекту як додатковий ресурс для пошуку інформації та генерації ідей, але вони не можуть замінити самостійну роботу студента.
- усі роботи, виконані з використанням штучного інтелекту, повинні бути доопрацьовані, перевірені, та чітко позначені, із зазначенням конкретного внеску студента.
- якість роботи оцінюється за змістовністю, логічністю, коректністю посилань і самостійним аналізом, а використання штучного інтелекту без належної обробки знижуватиме оцінку.

✦ Дедлайни:

• важливо дотримуватися установлених дедлайнів, але якщо у вас є причини, пов'язані з надзвичайними обставинами (як-то ракетні удари, відсутність зв'язку тощо), дедлайни можуть бути переглянуті.

✦ Етика та дисципліна:

• я очікую, що ви будете дотримуватися академічної чесності та професійної етики. Політики використання штучного інтелекту в освітньому процесі БДПУ висвітлені тут – <https://doi.org/10.5281/zenodo.17184253>, я їх підтримую, і Вас прошу уважно ознайомитись.

• що стосується додаткових матеріалів, рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів – все це викладено на Google Disk, а посилання на нього є на платформі Moodle та в нашій Telegram групі.

• Спілкуватись і вирішувати нагальні питання будемо в групі в Telegram, доки навчальний процес триває не в стінах нашого БДПУ, і можливі різні форс-мажорні обставини, як то блекаут, локдаун, відсутність зв'язку тощо.

• Мені буде приємно бачити ваші обличчя і чути ваші голоси, тому за можливості прошу вмикати камери і бути активними учасниками освітнього

процесу. Крім того, так я зможу через роки вас впізнавати на вулиці і радо привітатися!

Ці політики можуть бути доповнені або змінені в залежності від ситуації. Я, зі свого боку, теж дотримуватимусь всіх означених політик. Якщо у вас є будь-які питання або пропозиції, будь ласка, не соромтеся звертатися. З нетерпінням чекаю на нашу конструктивну взаємодію в процесі вивчення цієї захоплюючої дисципліни!

До зустрічі на заняттях!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Обладнання та матеріали:

1. масажні зонди: застосовуються для практичних занять з логопедичного масажу.
2. зондозамінники: використовуються для відпрацювання технік масажу в безпечних умовах.
3. муляж ротової порожнини: для вивчення анатомічних особливостей та практичних навичок.
4. муляж торсу людини: допомагає розуміти зв'язки між станом ротової порожнини та загальним станом організму.
5. муляж обличчя: застосовується для відпрацювання технік логопедичного масажу обличчя.

Програмне забезпечення та навчальні матеріали:

1. презентації: використовуються для наглядного представлення теоретичного матеріалу.
2. навчально-методичне забезпечення: включає в себе посібники, методичні рекомендації, та інші друковані матеріали для підтримки навчального процесу.

Додаткові Ресурси:

1. Zoom: для проведення дистанційних занять.
2. Moodle: де ви знайдете всі необхідні матеріали для курсу, завдання та тести.
3. Google додатки та Canva: для спільної роботи над документами та презентаціями.

Система оцінювання та вимоги:

Є декілька способів оцінки та контролю вашого навчання в ОК «Логопедичний масаж та гімнастика». Не хвилюйтесь, все це робиться, щоб допомогти вам краще зрозуміти матеріал і подивитися, як ви можете його застосувати на практиці.

 Поточний контроль:

- **Усний контроль:** це може бути мозкова атака, де ви працюєте в команді для розв'язання конкретної проблеми, або ділова гра, де ви взаємодієте в сценаріях, які можуть статися в реальному житті.
- **Самоконтроль:** ви будете мати можливість самостійно оцінити свої знання або обговорити їх з товаришами по навчанні (пірінгова оцінка). Рефлексія – це ваш шанс подумати про те, як ви справляєтеся і що можете зробити краще.
- **Тестовий контроль:** тут можуть бути відкриті або закриті питання, які допоможуть вам і нам зрозуміти, як добре ви засвоїли матеріал.

Критерії оцінювання:

Ми дивимося на декілька ключових аспектів:

- Ваше розуміння теорії і того, як її застосувати на практиці.
- Як добре ви можете обговорити і аргументувати свої думки.
- Якість вашої відповіді: чіткість, логічність, послідовність і так далі.
- Ваша здатність інтегрувати знання з інших дисциплін і застосовувати їх для розв'язання задач.

✦ Підсумковий контроль:

В кінці семестру буде екзамен, який охоплює все, що ми вивчали.

Як я оцінюватиму на екзамені:

1/2 3/4 **Усний екзамен:** тут у вас є 30 білетів на вибір. В кожному білеті три питання: два з теорії і одне практичне.

1/2 3/4 **Письмовий екзамен:** 25 тестових питань (закриті та відкриті).

Мінімум і максимум балів:

- Щоб взагалі сісти на екзамен, треба набрати хоча б 25 балів протягом семестру.
- Максимум, який можна набрати на самому екзамені – 50 балів.

✦ Як рахують загальний бал:

1/2 3/4 **Для денної та заочної форми:**

- Бали за весь семестр ($16 \cdot 5 = 50$; макс. 50)
- Плюс бали за екзамен (макс. 50)

У кінці можна набрати 100 балів, якщо у вас все ідеально.

Сподіваюся, тепер усе зрозуміло!

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Лопатіна Г.О. Логопедичний масаж та гімнастика. Бердянськ: БДПУ, 2019. 214 с.

2. Лопатіна Г.О., Мицик Г.М. Методичний комплект для комплексного логопедичного обстеження дитини дошкільного віку. Запоріжжя: БДПУ; Київ: ФОП Самченко А.М., 2024. 230 с.+28 с.

3. Масаж загальний та самомасаж : підручник / Вакуленко Л. О., Вакуленко Д. В., Кутакова О. В., Прилуцька Г. В. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 380 с.

4. Реабілітаційний масаж : підручник / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О. В. Кутакова, Г. В. Прилуцька. Тернопіль: ТДМУ, Укрмедкнига, 2018. 524 с.

Додаткові

5. Dyakova Elena. Therapeutic Speech Massage. Xlibris Corporation LLC. 2021. 158 p.

6. Єрмакова К.А., Лопатіна Г.О. Корекція заїкання у дорослих осіб за допомогою масажу. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (20-21 квітня 2023 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2023. С. 141-144.

7. Lopatina Hanna. Didactic visualization as a means of forming the speech personality of a child with a speech disorder. *Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes. Monograph.* Edited by Magdalena Gawron-Łapuszek Yana Suchukova. Katowice: Publishing House of University of Technology. 2021. P. 309-315.

8. Suchikova, Y., & Berdyansk State Pedagogical University. (2025). Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17184253>

Інтернет-ресурси

9. <https://edu.bdpu.org/>

10. <https://dspace.bdpu.org.ua>